

БЪЛГАРСКА ЛЕКСИКОЛОГИЯ, ЛЕКСИКОГРАФИЯ И ТЕРМИНОЛОГИЯ

СЛОВНИК И СЛОВНИКОВИ ЕДИНИЦИ¹

Цветелина Георгиева

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“,
Българска академия на науките

cveti.g@ibl.bas.bg

Резюме. В статията се отчита разликата между словник *за* речник и словник *на* речник и се предлагат дефиниции. Местоположението на словниковите единици е описано с оглед на начина на организиране на езиковия материал в речника. Специално внимание е отделено на струпването на словникови единици в лявата част на речниковата статия и в словообразователната зона. В рамките на речниковата статия се посочват приликите и отликите при представяне на две и повече словникови единици.

Ключови думи: *словник; словникови единици; лексикографски термини; лексикографска практика*

Въведение

Настоящата статия е посветена на лексикографските термини *словник* и *словникови единици* с ориентир към българските речници. Намирам за необходими подобен тип изследвания, тъй като изясняването на терминологичния апарат е от важно значение при анализа на даден речник, а в нашата езиковедска литература все още няма цялостен труд, който да е посветен на теоретичната или на учебната лексикография.

Целта на работата е да се оцени информацията за термините *словник* и *словникови единици* в различни наши и чужди трудове (научни, научноприложни, учебни), да се направи опит за тяхното дефиниране и да се проследи доколко теорията съответства на практиката.

Обект на изследване са словниковите единици в няколко български тълковни печатни речника от общ тип. (Подборът на словникови единици за речник ще бъде засегнат дотолкова, доколкото е необходимо да се изясни многозначността на термина *словник*.)

Поставят се следните по-важни задачи: да се посочи мястото на словниковите единици в речника, да се опишат особеностите при представяне на две и повече словникови единици в една речникова статия и да се установи кога има съвпадение между словникови, заглавни и тълкувани единици.

Създаването на един тълковен речник е дълъг процес и включва дейности, които изискват лексикографски умения и усет, богат набор от знания в различни области на лингвистиката (семантика, лексикология, граматика, словообразуване, фразеология и др.). Този процес преминава, условно казано, през седем етапа. След като се определи авторският състав, първият етап е *изготвяне на концепция за лексикографско описание на езиковите единици*.² Вторият етап включва *създаване на богата и надеждна картотека от минимални контексти на лексикалния материал*. Третият етап е *изготвяне на словник*, след като се уточни обемът на речника, хронологичният му обхват и неговият ползвател. Четвъртият етап включва *изработване на концепция за структурата на речниковата статия*. Петият етап е *съставяне на речниковите статии (съставяне на речника)*. Шестият етап е *техническо оформяне на речника*, а седмият – *редактиране, унификация и подготовка за печат на речника*.

¹ Публикацията е подготвена с финансовата подкрепа на МОН по ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“.

² В статията съчетанието езикови единици се ограничава само до словникови единици.

Словник за речник и словник в речник

Както се вижда, терминът *словник* е работен лексикографски термин даже по време на създаването на даден речник. Той се използва активно и след изработката на речника (при неговия анализ). Оказва се обаче, че в българските научни трудове, ръководства за съставяне на речници и учебници за висши училища липсва дефиниция за термина *словник*. Различните анализатори (наши и чужди) с оглед на проблема, който разглеждат, и вида речник, влагат различно съдържание в него, в резултат на което може да се разграничат най-общо две значения на термина – едното е свързано с подбора на езикови единици *за* бъдещия речник, а другото е свързано с анализа на езиковите единици *в* издадения речник.

Словник за речник и словникови единици. Дефиниции

Изготвянето на словника на един тълковен речник от общ тип (третият посочен по-горе етап) всъщност е дейност, свързана с избора на думи и части от думите, които ще бъдат включени при създаването на речника. Ако трябва да се подходи научно³, този избор е изключително сложен⁴ и за това е писано в наши и чужди изследвания. Словникът *за* бъдещия речник се споменава тук, за да се посочи какво съдържание влагат в него някои наши учени, и да се разграничи от словника *на* издадения речник. Ив. Касабов говори за „предварителния корпус-минимум на ЛСС [лексикално-семантичната система – бел. моя, Цв. Г.], чийто състав се прецизира в процеса на следващите процедури“ (Касабов / Kasabov 2019: 72). За М. Филипова-Байрова словникът е „лексическият състав, който трябва да влезе в даден речник“ (Филипова-Байрова / Filipova-Bayrova 1959: 232), а според Д. Попов определянето на словника за речника означава, че „за всяка дума поотделно се решава въпросът да бъде или да не бъде включена в речника“ (Попов / Popov 1990: 61). В този смисъл под **словник** (по-нататък Сл) като продукт от третия етап от създаването на речника се разбира *предварително изготвен списък от езикови единици, които ще имат представително място в даден речник*. Съответно компонентите от този списък се наричат **словникови единици** (по-нататък СлЕд).

Словник в речник и словникови единици. Дефиниции

В повечето наши лексикографски изследвания обаче не става въпрос за дейността по изготвянето на Сл, а за неговата реализация в рамките на изработен речник – анализират се от различни гледни точки включените в речника езикови единици, техният брой, начинът на организирането им и особеностите на тяхното представяне. Ето защо терминът Сл се оказва многозначен.

Нещо повече. Трябва да се отбележи, че там, където е дефиниран, той се използва и с друго (твърде стеснено) значение, при което СлЕд се съотнасят единствено със заглавните единици в речника, срв.: Сл е „списък от езиковите единици (думи и словосъчетания от думи), които се включват като заглавки на речникови статии в даден речник“ (ТР / TR 2009: 390). В.В. Дубичински дефинира термина Сл дори като „лявата страна на речника“ (Дубичински / Dubichinski 2008: 54, 62, 392).⁵ От

³ Трябва да се отбележи, че „и сега преобладава практиката словникът да се определя интуитивно или използвайки честотните характеристики на думите от създадените бази данни, например от Българския национален корпус. Първият подход определено не е научен, а вторият – невинаги отразява обективното състояние, тъй като е зависим от вида на включените в архива материали, от актуализирането и преобладаването на една или друга лексика в определени периоди от време, от това, че няма правопрпорционална зависимост между значимостта на даден вид лексика и честотата на употребата ѝ“ (Чоролеева, Георгиева / Choroleeva, Georgieva 2017: 122). В.В. Дубичински посочва, че обективни критерии при подбора на думи за речника все още не съществуват и че основното правило за лексикографа трябва да бъде функционалната роля на лексемата в дадена езикова общност (Дубичински / Dubichinski 2008: 62).

⁴ Редица автори отбелязват трудността при изготвяне на качествен словник и необходимостта от картотека, от която да се направи нужният подбор (напр. Касабов / Kasabov 2019; Филипова-Байрова / Filipova-Bayrova 1959: 232; Попов / Popov 1990: 61 – 62, Попов / Popov 2002: 292 и др.).

⁵ Като „дясна страна“ в тълковния речник той определя описанието на единиците на словника (Дубичински / Dubichinski 2008: 62).

дефинициите може да се направи извод, че компонентите на Сл съвпадат със заглавните единици, респ. с единиците, които получават тълкувателна дефиниция. Дали обаче винаги е така?

В настоящото изследване се прави разлика между *представени* и *тълкувани* думи, защото, както ще стане ясно по-нататък, невинаги СлЕд са тълкувани и/или са заглавни единици на речниковата статия. Ето защо тук се предлага едно по-различно разбиране за термина Сл, което не се ограничава до „лявата страна на речника“. Под **словник** се разбира *съвкупността от всички езикови единици (думи и съставни части на думата), които имат представително място в речника*. Логично, тези езикови единици се наричат **словникови единици**. Подобно е разбирането за Сл и на Д. Попов, когато анализира тълковния речник на Стефан Младенов, който е построен на азбучно-гнездови принцип (вж. Попов / Роров 2002). За изследователя това са всички думи, които са включени в речника, т.е. не само тълкуваните думи (тези от лявата страна на речниковите статии), но и тези, които са посочени в дясната страна.

Място на словниковите единици в речника. Словникови и заглавни единици

Местоположението на СлЕд зависи от начина на организиране на езиковия материал в речника.

При строгия азбучен принцип на организация на езиковия материал за всяка дума⁶ от Сл се създава отделна речникова статия и статиите се подреждат по азбучния ред на заглавните единици. Този принцип е най-прост и предполага най-лесно и ефективно търсене на включените думи. В речници, построени на този принцип, всяка СлЕд е и заглавна единица.

При азбучно-гнездовия принцип на организация на езиковия материал СлЕд има не само в лявата страна на речника, но и в дясната. При речници, построени на този принцип (напр. БТР / ВТР 1951; СТРЕ / STRBE 1995; БТР / ВТР 2012 и др.), само някои думи от Сл са „вход“ към речниковите статии, а други – производни думи или варианти и форми на думи – се включват в речниковата статия на съответната еднокоренна заглавка. Резултатът е струпване (гнездуване) в една речникова статия на две или повече словообразователно свързани или близки във формално и смислово отношение думи. Когато става въпрос за словообразователно свързани единици, обикновено за заглавка се избира една дума, която е произвеждаща спрямо останалите, като невинаги тя е връх на словообразователното гнездо. По традиция мястото, което е отредено за производните думи от гнездото на заглавката, е т. нар. словообразователна зона (намира се в дясната страна на речниковата статия), напр.:

етно̀лог̀ия ж., само ед. Етнография. // прил. **етно̀лог̀ичен** ... // прил. **етно̀лог̀ически** ... // прил. **етно̀лог̀жки** ...⁷ (СТРЕ / STRBE 1995).

В речниците обаче има и изключения, свързани със струпване на СлЕд и на други места, за които ще стане ясно по-нататък.

В тълковни речници с азбучно-гнездови принцип Сл на речника *не съвпада* със заглавните единици, защото само една част от СлЕд са заглавни единици, а друга част са посочени като производни думи в словообразователната зона. Такива речници са БТР / ВТР 1951; БТР / ВТР 1994; СТРЕ / STRBE 1995 и БТР / ВТР 2012.

Както се вижда, в дефинициите, посочени в ТР / TR 2009 и в Дубичински / Dubichinski 2008, явно са взети предвид само (тълковните) речници с **азбучен принцип** на организация на езиковия материал, но не и тези с азбучно-гнездови принцип.

При дефиниране и анализиране на Сл трябва да се има предвид *струпването (гнездуването) на словникови единици и в лявата част на речниковата статия (в т. нар. зона на заглавката)*. Става въпрос за речникови статии с т. нар. комбинирана заглавка⁸ – заглавка, която се състои от няколко еднотипни и близки по семантика и строеж езикови единици, представени като едно цяло

⁶ Тъй като значещи части на думите се включват относително рядко и са малко на брой, нататък ще се говори само за думи.

⁷ Статиите тук се дават в оригинал, а при съкращаване на текст, който не е съществен с оглед на разглеждания проблем, се използва знак многоточие.

⁸ За термина комбинирана заглавка вж. Георгиева / Georgieva 2024a и 2024b.

(вж. примерите по-долу). Специфичното тук е, че получават **общо тълкувание** няколко думи, които иначе безпогрешно се оценяват от анализаторите (а и от авторите на речниците) като самостоятелни лексикални единици⁹ (всяка е имала и отделно място в предварително изготвения на третия етап от съставянето на речника Сл).

Макар и по-рядко, в някои речникови статии има т. нар. подзаглавни единици (подзаглавки), които са ошрифтени по подобие на заглавките. Това са непреходните глаголи – с елементи *се* или *си*, безличните глаголи и глаголи, оформени с *ме*, *ми*, *ми се*, които съществуват успоредно с деятелните лични глаголи и са близки в семантично отношение с тях. Напр. подзаглавка *моля се* може да бъде в статия със заглавка *моля*:

моля *несв., прех. ... моля се* *несв., непрех. ...*

Подзаглавката е началната единица на блока, който е разположен по-ниско, по-долу от блока със заглавката. Подзаглавките са производни думи (Аврамова / Avramova 2019) и са част от Сл.

В някои речници към преходния глагол са посочени и открити в различен шрифт глаголни единици¹⁰ със *се* или *си*, напр.:

боядисвам *несв., прех. ... боядисвам се* *възвр. ...*

блъскам *несв., прех. ... блъскам се* *страд. ... възвр. ... взаим. ...*

Тези единици също са част от Сл на речника.

Модели на гнездуване на словникови единици в речника

Въз основа на лексикографската практика у нас може да се обобщи, че в българските тълковни речници съществуват няколко модела на гнездуване.

1. При посочване на *словообразователно свързани думи* в дясната част на речниковата статия (в словообразователната зона). Моделът се среща в БТР / ВТР 1951; СТРБЕ / STRBE 1995 и БТР / ВТР 2012, напр.:

бóрс|а *ж., ит.* *borsa* *от сред. лат.* *bursa* ‘кесия’...: Място, сграда за парични и търговски сделки... ||-**ов** *прл. м.:* на, от борса. (БТР / ВТР 1951)

гамèн и **гàмен**¹¹, *мн.* *гамèни* и *гàмени*, *м.* Невъзпитан уличен хлапак; уличник, хулиган. // *прил.* **гамèнски** и **гàменски**, *гамèнска* и *гàменска*, *гамèнско* и *гàменско*, *мн.* *гамèнски* и *гàменски*. *Гаменска постъпка*. (СТРБЕ / STRBE 1995)

вèрен, *върна*, *върно*, *мн.* *вèрни* *прил.* 1. Предан, привързан, лоялен... // *нареч.* **върно**. // *същ.* **върност**, *верността*, *ж.* (СТРБЕ / STRBE 1995)

конста̀нта *ж.* (лат.) Величина с постоянна стойност. *конста̀нтен* *прил.*, *конста̀нтност* *ж.* (БТР / ВТР 2012).

2. При посочване на *словообразователно свързани или близки във формално и смислово отношение думи* в лявата част на речниковата статия (в зоната на заглавката). Моделът се среща в БТР / ВТР 1951; БТР / ВТР 1994 и БТР / ВТР 2012, напр.:

безстопа̀н|ски и **-ствен** *прл. м.:* ‘без стопанин’. Безстопанствени имоти. (БТР / ВТР 1951)

бояджú|я *м.*, **-йка** *ж.*, **-йче** *с.;* *тур.* бояджи: който върши бояджийство; който търгува с бои; който прави бои; който боядисува прежда, платове, стаи... (БТР / ВТР 1951)

плèнник *м.*, **плèнница** и **плèнничка** *ж.* Лице, което се намира в плен. (БТР 1994)

⁹ Тук нямам предвид вариантите.

¹⁰ В научната литература няма единно мнение за техния статус. Едни учени ги определят като форми на глагола, други – като думи, а според трети само някои от тях са форми (вж. Цанков / Tsankov 1997 и др.). По различен начин са представени и в предговорите на тълковните речници. Към момента те ще бъдат определени като *се/си*-единици.

¹¹ **Гамèн** и **гàмен** са акцентни варианти и се приемат за проста (еднокомпонентна) заглавка. Акцентни варианти са и **гамèнски** и **гàменски**.

биологичен, биологически и биоложки прил. Който се отнася до биология, който е свързан с живота, с живите организми. *Биологични процеси. Биологични оръжия.* (БТР / ВТР 1994)

генезис м. и генеза ж. (гр.-рус.) *книж.* Произход, възникване, зараждане. (БТР / ВТР 2012).

3. Съчетание от двата вида гнездуване. Моделът се среща в БТР / ВТР 1951 и БТР / ВТР 2012, напр.:

адвока̀т | *прост.* -ин м.; ж. -ка, ум. -че; *лат.* ...: призован за правна помощ; правни застъпник, упълномощен защитник пред съд... ||-лъ'к м.; *по т. начин произведена дума* *вм.* адвокатство. ||-ски *прил.* м.: от, на адвокат... ||-ски *нар.*: както (от, на) адвокат... ||-ство с.: 1. адвокатско занятие, т. адвокатлък... 2. област на адвокатско знание или умение; адвокатура... ||-ствувам *гл.* *нпрх.* *тр.*: имам или върша занятие на адвокат... ||-у'ра ж.; *лат.* ...: адвокатство като занятие или съсловие. ||-щина ж. адвокатски похват за доказване... (БТР / ВТР 1951)

гя̀у̀р(ин) м. (перс.-тур.) и **гя̀у̀рка ж.** Друговерец, който не изповядва исляма. *гя̀у̀рски прил.* (БТР / ВТР 2012).

И при трите модела речниковите статии се подреждат по азбучния ред на заглавните единици, като при последните два първият компонент на комбинираната заглавка определя мястото на речниковата статия в речника.

Броят на СлЕд и при трите модела не съвпада с броя на заглавните единици.

Особености при представяне на словниковите единици в зоната на заглавката и в словообразователната зона

Наблюденията показват, че съществуват прилики и отлики при представяне на две и повече СлЕд в рамките на речниковата статия. Ето защо тук ще бъдат анализирани случаите, когато в една речникова статия са включени няколко СлЕд.

А. В зоната на заглавката

При гнездуване в зоната на заглавката (т.е. при комбинираните заглавки) на първо място в повечето случаи е поставена дума, която е мотивираща по отношение на останалите (срв. **европ̀ец** в комбинираната заглавка **европ̀ец м. европ̀ейка ж.**). Тази дума също може да е производна. По нея се определя азбучното място на речниковата статия. Компонентите на заглавката са типографски оформени по един и същи начин и са представени в основната си форма и с ударение. Те са граматически определени и тълкувани с обща парафраза, в която не са посочени диференциалните признаци. Понякога с цел пестене на място думите са изписани в компресиран или в съкратен вид – срв. съответно **гя̀у̀р(ин)** или **б̀орс|а ж.**,... ||-ов.

Както се вижда от посочените по-горе примери, в зоната на заглавката се наблюдават два типа обединения¹², които се различават от обединението в словообразователната зона.

Първият тип обединение (напр.: **европ̀ец м. европ̀ейка ж., дозир̀овка ж. дозир̀ане с., зоолог̀ичен, зоолог̀ически прил.** и др.) привидно напомня на обединението в словообразователната зона, тъй като *думите са словообразователно свързани*. То обаче се различава не само по мястото си в рамките на речниковата статия, но и по начина на тълкуване. Желанието на автора на речника е да представи с едно общо значение няколко иначе самостоятелни сродни думи. Този подход обаче противоречи на главната задача на тълковния речник, тъй като са взети предвид само интегралните семантични признаци на компонентите на комбинираната заглавка (т.е. пренебрегнати са диференциалните признаци).

Вторият тип обединение (напр.: **диплом м. диплом а ж.; серпант̀ина, серпент̀ина ж.; двай̀сет, двай̀десет числ., заг̀дето, зад̀ето нареч.** и др.) е *формално-смыслово обединяване* на варианти (формални, фонетични, акцентни) или форми (съкратени и разширени) на думите. Наблюдава се, когато между компонентите в комбинираната заглавка има общност в семантиката и близост в стро-

¹² Вж. още Георгиева / Georgieva 2024б и 2024а.

ежа, формата. В този случай като отделни СлЕд може да се приемат само формалните варианти (*диплом м. диплома ж.*).

Б. В словообразователната зона

Практиката показва, че обикновено в словообразователната зона на тълковния речник думите се изписват по азбучен ред¹³, т.е. не се следва словообразователната стъпка, не е показана пряката връзка между произвеждаща и производна дума. Зоната се обособява по два начина: 1) зоната започва с условен знак (напр. // – вж. БТР / ВТР 2012) или 2) всяка производна дума от зоната е представена след условен знак (напр. || – при БТР / ВТР 1951¹⁴ и // – при СТРБЕ / STRBE 1995). Понякога, както е в БТР / ВТР 1951, думите са посочени в съкратен вид с цел пестене на място. Производните думи са типографски разграничени от останалия текст на статията (обикн. са изписани по подобие на заглавките), имат ударение, граматичен маркер и са в основната си форма. В някои случаи начинът на представяне на производните думи напомня струпане на едно място на своеобразни речникови статии с подборно избрани зони (напр. функционално-стилистична, семантична, илюстративна, фразеологична и др.). С основание в словообразователната зона не се наблюдава обединено представяне на две или повече думи, каквото има в зоната на заглавката при повечето от разгледаните речници.

Обобщение

От направените наблюдения може да се обобщят особеностите на Сл и СлЕд в българските тълковни речници.

1. Има разлика между словник *за* речник и словник *на* речник.

2. Словникът на един тълковен речник е съвкупност от:

- а. единиците в зоната на заглавката и на подзаглавката и
- б. единиците в словообразователната зона
- в. *се/си*-единиците.

3. Местоположението на СлЕд зависи от начина на организиране на езиковия материал в речника.

4. Броят на СлЕд съвпада с броя на заглавките (и с броя на речниковите статии) само при речници със строг азбучен принцип на подреждане на материала.

5. Има разлика между броя на единиците за тълкуване и броя на словниковите и заглавните (и подзаглавните) единици (дори последните видове да съвпадат), защото тълкувателна дефиниция може да имат не само заглавните (и подзаглавните), но и някои производни думи в словообразователната зона, както и устойчивите и фразеологичните съчетания, в които те участват.¹⁵

6. Когато в предговора на речника се посочва неговият обем, добре е да се подхожда по-прецизно в описанието предвид обичайната разлика между броя на словниковите, заглавните и тълкуваните единици¹⁶.

Направените наблюдения показват несъответствие между теоретичната постановка за термини като *словник* и *словникови единици*, от една страна, и съществуващата лексикографска практика, от друга страна. Установеният проблем, който засяга струпането на словникови единици в лявата

¹³ В БТР / ВТР 1951 пише: „За пестене място в речника се прибират, доколкото допуска леснотата на диренето, **повече думи**, произведени от основата на друга дума, под заглавка на тая подирната. Внимава се обаче, колкото се може, да не се разваля азбучният ред“ (БТР / ВТР 1951: 16).

¹⁴ Тук няма да се коментират случаите, когато сред производните думи са вмъкнати думи, които не са от същото словообразователно гнездо, тъй като това е неоправдано дори от гледна точка на авторовия замисъл.

¹⁵ Срв. в СТРБЕ / STRBE 1995: **лед** ... // *прил.* **леден**, ледена, ледено, *мн.* ледени. *Ледена кора. Ледени отношения.* ● **Каго лед.** Много студен. ● **Разбивам ледовете.** Слагам началото на прекъснато общуване. ● **Ледена планина.** Голям леден блок в океана, образуван при откъсване на части от ледник; айсберг. Вж. също и в БТР / ВТР 1951.

¹⁶ Напр. в БТР / ВТР 1995 е посочено, че са „включени около 60 000 думи и изрази“, но тъй като материалът в речника е азбучно-гнездово подреден, а има и комбинирани заглавки, не се знае какво се разбира под „60 000 думи“ (дори да изключим „изрази“) – словниковите или заглавните единици.

страна на речниците и тяхното общо тълкувание, очаква да бъде решен както на теория, така и на практика.

Цитирана литература / References

- Аврамова 2019: Аврамова, Ц. Производната дума в тълковния речник. – *Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie*, № 8, с. 61 – 72. (Avramova 2019: Avramova, Ts. Proizvodnata дума v talkovniya rechnik. – *Zeszyty Cyrylo-Methodiańskie*, № 8, s. 61 – 72.)
- БТР 1951: Младенов, Ст. *Български тълковен речник с оглед към народните говори. Том 1: А – К*. София: Дечо Стефанов. (BTR 1951: Mladenov, St. *Balgarski talkoven rechnik s ogled kam narodnite govori. Tom 1: A – K*. Sofia: Decho Stefanov.)
- БТР 1994: Попов, Д. *Български тълковен речник*. София: Наука и изкуство. (BTR 1994: Popov, D. *Balgarski talkoven rechnik*. Sofia: Nauka i izkustvo.)
- БТР 2012: Радева, В. *Български тълковен речник*. София: Изток – Запад. (BTR 2012: Radeva, V. *Balgarski talkoven rechnik*. Sofia: Iztok – Zapad.)
- Георгиева 2024а: Георгиева, Ц. За Лексикографският параметър комбинирана заглавка в двуезичен речник. – *Български език*, кн. 1, с. 29 – 42. (Georgieva 2024a: Georgieva, Ts. Za Leksikografskiyat parametar kombinirana zaglavka v dvuezichen rechnik. – *Balgarski ezik*, kn. 1, s. 29 – 42.)
- Георгиева 2024б: Георгиева, Ц. За някои основни лексикографски термини. – *Известия на Института за български език* (под печат). (Georgieva 2024b: Georgieva, Ts. Za nyakoi osnovni leksikografski termini. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik* (pod pechat).)
- Дубичински 2008: Дубичинский, В.В. *Лексикография русского языка: учеб. пособие*. Москва: Наука, Флинта. (Dubichinski 2008: Dubichinskiy, V.V. *Leksikografija russkogo jazyka: ucheb. posobie*. Moskva: Nauka, Flinta.)
- Касабов 2019: Касабов, И. *Основни лексикографски проблеми и семантичен речник-минимум*. София: НБУ. (Kasabov 2019: Kasabov, I. *Osnovni leksikografski problemi i semantichen rechnik-minimum*. Sofia: NBU.)
- Попов 1990: Попов, Д. Лексикографията: наука – практика – изкуство. Лексикографско описание на думата. – Във: Влахов, С. (ред.). *Научно-практически лексикографски семинар. Лексикография – 89*. София: Съюз на преводачите в България, с. 50 – 68. (Popov 1990: Popov, D. Leksikografiyata: nauka – praktika – izkustvo. Leksikografsko opisanie na dumata. – In: Vlahov, S. (red.). *Nauchno-prakticheski leksikografski seminar. Leksikografija – 89*. Sofia: Sayuz na prevodachite v Bulgaria, s. 50 – 68.)
- Попов 2002: Попов, Д. Теоретичен анализ на лексикографските принципи на Българския тълковен речник от Стефан Младенов. – В: Жерев, Ст., Кювлиева-Мишайкова, В., М. Чоролеева (ред.). *Българско езикознание. Т. 3. Проблеми на българската лексикология, фразеология и лексикография*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, с. 285 – 350. (Popov 2002: Popov, D. Teoretichen analiz na leksikografskite printsiipi na Balgarskiya talkoven rechnik ot Stefan Mladenov. – In: Zherev, St., Kyuvlieva-Mishaykova, V., M. Choroleeva (red.). *Balgarsko ezikoznanie. T. 3. Problemi na balgarskata leksikologiya, frazeologiya i leksikografiya*. Sofia: AI „Prof. Marin Drinov“, s. 285 – 350.)
- СТРБЕ 1995: Буров, С., В. Бонджолова, М. Илиева, П. Пехливанова. *Съвременен тълковен речник на българския език с илюстрации и приложения*. Велико Търново: Елпис. (STRBE 1995: Burov, S., V. Bondzholova, M. Ilieva, P. Pehlivanova. *Savremenen talkoven rechnik na balgarskiya ezik s ilyustratsii i prilozheniya*. Veliko Tarnovo: Elpis.)
- ТР 2009: Попова, М., Б. Попов, Е. Петкова, Кр. Симеонова, А. Христова. *Терминологичен речник по хуманитарни науки*. София: Наука и изкуство. (TR 2009: Popova, M., B. Popov, E. Petkova, Kr. Simeonova, A. Hristova. *Terminologichen rechnik po humanitarni nauki*. Sofia: Nauka i izkustvo.)
- Филипова-Байрова 1959: Филипова-Байрова, М. Изработване на двуезични речници. – *Известия на Института за български език*, IV, с. 223 – 262. (Filipova-Bayrova 1959: Filipova-Bayrova, M. Izrabotvane na dvuezichni rechnitsi. – *Izvestiya na Instituta za balgarski ezik*, IV, s. 223 – 262.)
- Цанков 1997: Цанков, К. Представяне на глаголната лексика в речниците на българския език. – В: *Лексикографията – отражение на българското словно богатство*. Велико Търново: ИК „Знак’94“, с. 37 – 46. (Tsankov 1997: Tsankov, K. Predstavayane na glagolnata leksika v rechnitsite na balgarskiya ezik. – In: *Leksikografiyata – otrazhenie na balgarskoto slovno bogatstvo*. Veliko Tarnovo: IK „Znak’94“, s. 37 – 46.)
- Чоролеева, Георгиева 2017: Чоролеева, М., Ц. Георгиева. Славянски сравнителни речници с участието на българския език. – В: Чернишева, М.И. (отг. ред.). *Лексикология и лексикография славянских языков. Международный коллективный труд*. Москва: Лексрус, с. 120 – 150. (Choroleeva, Georgieva 2017: Choroleeva, M., Ts. Georgieva. Slavyanski sravnitelni rechnitsi s uchastieto na balgarskiya ezik. – In: Chernisheva, M.I. (otg. red.). *Leksikologiya i leksikografija slavyanskih jazykov. Mezhdunarodnyi kollektivnyi trud*. Moskva: Leksrus, s. 120 – 150.)

LIST OF DICTIONARY WORDS AND DICTIONARY WORDS

Abstract. The article studies the difference between the list of words that should be included in the dictionary and the list of words that are included in the dictionary and definitions are formulated. The place of dictionary words is described in terms of the way language material is organized in the dictionary. Special attention is paid to the grouping of dictionary words on the left side of the dictionary entry and in the word formation area. Within the dictionary article, the similarities and differences are indicated when presenting two or more dictionary words.

Keywords: *list of dictionary words; dictionary words; lexicographic terms; lexicographic practice*

Tsvetelina Georgieva
Institute for Bulgarian Language
Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod Blvd., Bl.17
Sofia 1113 Bulgaria

<https://doi.org/10.7546/ConfIBL2024.09>